

Vergaderjaar 1994–1995

23 970**Vereenvoudiging van de Handelsregisterwet en
wijziging van enige andere wetten
(Handelsregisterwet 199.)****Nr. 3****MEMORIE VAN TOELICHTING****I. ALGEMEEN****1. Inleiding**

De Handelsregisterwet is tot stand gekomen in 1918 en is sindsdien een groot aantal malen gewijzigd. De structuur van de wet is daarbij steeds gehandhaafd. Vanuit de kring van de Kamers van Koophandel en Fabrieken, die het handelsregister beheren, is nu de wens naar voren gebracht om het stelsel van de wet te wijzigen zodat dit in overeenstemming wordt gebracht met de mogelijkheden die de techniek tegenwoordig biedt, en om een aantal andere wijzigingen aan te brengen, onder meer van juridisch-technische aard. Daarmee kunnen belangrijke vereenvoudigingen en verbeteringen worden aangebracht ten behoeve van alle betrokkenen: degenen die in het handelsregister zijn ingeschreven, degenen die het handelsregister raadplegen en de Kamers van Koophandel zelf. Drie hoofdwensen stonden bij de Kamers voorop:

- vervanging van het omslachtige stelsel van meervoudige inschrijving door een systeem van enkelvoudige inschrijving,
- vervanging van het systeem van een «papier dossier» door een systeem van elektronische en geautomatiseerde gegevensopslag en -verwerking («papierarm dossier»), en
- wijziging van de wet op een aantal min of meer juridische aspecten.

Het onderhavige wetsvoorstel voorziet hierin. Van de gelegenheid is tevens gebruik gemaakt om de wet ook overigens te moderniseren. Met het oog daarop lag het, ook gezien aanwijzing 224 van de Aanwijzingen voor de regelgeving, voor de hand de bestaande Handelsregisterwet in te trekken en een nieuwe vast te stellen.

Het wetsvoorstel is voorbereid in nauw overleg met vertegenwoordigers uit de kring van de Kamers van Koophandel; een commissie van de Vereniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken, belast met advisering over wettelijke taken van de Kamers, heeft positief geadviseerd over het voorstel.

2. De vervanging van het stelsel van meervoudige inschrijving door een stelsel van enkelvoudige inschrijving

De Handelsregisterwet verplicht ondernemingen er thans toe, hun onderneming te doen inschrijven zowel bij de Kamer van Koophandel van het gebied waar de onderneming zelf is gevestigd, als bij alle Kamers in welker gebied zij een nevenvestiging hebben. Achtergrond hiervan is de wenselijkheid om bij iedere Kamer van Koophandel te beschikken over de relevante gegevens van de bedrijfsactiviteiten in de regio. Daarnaast bestaat de verplichting om, indien de onderneming toebehoort aan een rechtspersoon, ook deze rechtspersoon als zodanig te doen inschrijven en wel bij de Kamer van het gebied waar de rechtspersoon statutair gevestigd is. Voor naamloze vennootschappen, besloten vennootschappen, coöperaties, onderlinge waarborgmaatschappijen en Europese economische samenwerkingsverbanden is dit laatste geregeld in de Handelsregisterwet, voor verenigingen en voor stichtingen in het Burgerlijk Wetboek.

Dit stelsel leidt ertoe dat ondernemingen, zeker degene die nevenvestigingen hebben en toebehoren aan een rechtspersoon, veel opgaveverplichtingen hebben. Deze plicht tot meervoudige inschrijving brengt niet alleen veel lasten voor de ondernemingen met zich mee, maar gaat ook gepaard met een grote kans op onderlinge verschillen in de gegevens die bij de verschillende Kamers over een en dezelfde onderneming geregistreerd zijn. De praktijk laat zien dat dit (te) vaak het geval is.

Door de ontwikkelingen op het gebied van gegevensverwerking en onderlinge informatieverstrekking bestaat inmiddels de mogelijkheid het systeem van inschrijving in dit opzicht sterk te vereenvoudigen. Daarom wordt voorgesteld om ondernemingen voortaan nog slechts te verplichten tot opgave bij de Kamer van het gebied waar zij hun hoofdvestiging (of hoofdnederzetting) hebben; op die Kamer komt dan de taak te rusten om in daarvoor in aanmerking komende gevallen de relevante gegevens door te geven aan de andere Kamers in wier gebied een nevenvestiging van de onderneming is gelegen.

Zoals hierboven is aangegeven bestaat thans nog de verplichting om, los van de inschrijving van de onderneming, ook de rechtspersoon waaraan een onderneming toebehoort, als zodanig te doen inschrijven bij de zogenaamde «statutaire Kamer», dat wil zeggen de Kamer in welker gebied de rechtspersoon statutair gevestigd is. In de meeste gevallen valt deze statutaire vestiging van de rechtspersoon samen met de hoofdvestiging van de onderneming, zodat ook beide inschrijvingen in de praktijk samenvallen. Maar wanneer dat niet het geval is leidt dit systeem ertoe dat iemand die iets wil weten over een onderneming en zich daartoe vervoegt bij de «ondernemingskamer», voor de gedeponeerde stukken naar de «statutaire kamer» dient te gaan. Dit is niet alleen omslachtig maar in de huidige tijd ook niet meer verdedigbaar. Mede daarom wordt voorgesteld de inschrijving bij de statutaire Kamer alleen nog maar voor te schrijven voor rechtspersonen waaraan niet een onderneming toebehoort.

In het verlengde hiervan wordt voorgesteld om de enkelvoudige inschrijving ook te introduceren voor ondernemingen die toebehoren aan een stichting of vereniging, en om het stichtingen- en het verenigingenregister te integreren met het handelsregister. Dit laatste betekent formeel weliswaar een forse uitbreiding van de werkingssfeer van de Handelsregisterwet tot verenigingen en stichtingen, ook degene die geen onderneming hebben, maar materieel is er geen verschil met de huidige situatie, omdat ook het stichtingen- en het verenigingenregister nu al door de Kamers van Koophandel beheerd worden. Onmiskenbaar voordeel van de samenvoeging in één handelsregister is dat een veel efficiëntere manier van werken kan worden bereikt, indien ook de vormvoorschriften,

bij voorbeeld voor ambtshalve wijziging van de in de registers voorkomende gegevens, gelijk worden getrokken.

3. Vervanging van het papieren dossier door een systeem van elektronische en geautomatiseerde gegevensopslag en -verwerking

Met de vervanging van het systeem van meervoudige door een systeem van enkelvoudige inschrijving hangt nauw samen de vervanging van het zogenaamde papieren dossier door een «papierarm dossier», dat wil zeggen een geautomatiseerd en elektronisch systeem van gegevensopslag en -verwerking. Artikel 9 van het huidige Handelsregisterbesluit schrijft nog voor dat de opgaafformulieren, andere stukken en de daarbij behorende bijlagen worden geplaatst in een «dossieromslag», waarbij voor iedere onderneming of rechtspersoon een apart dossier wordt aangelegd.

Deze dossiervorming had, naast een bewijsfunctie, als doel derden inzage te kunnen verstrekken van hetgeen bij het handelsregister ingeschreven en gedeponereerd was. Inmiddels zijn alle Kamers er vanuit efficiency-overwegingen toe overgegaan om de gegevens – naast het papieren dossier – ook op te nemen in een geautomatiseerd databestand. Daarmee kan ook veel beter worden ingespeeld op de wensen van de praktijk, waarin men vrij zelden inzage in een dossier verlangt maar in feite altijd een uittreksel vraagt. Zo'n uittreksel kan bij wijze van spreken door een druk op de knop worden geproduceerd. Daarmee is de praktische functie van het papieren dossier grotendeels vervallen zodat sprake is van verspilling van dure archiefruimte.

Wat betreft de bewijsfunctie van het dossier wordt het volgende opgemerkt. Met de huidige technische mogelijkheden kan een uitstekende beveiliging worden bereikt van elektronisch opgeslagen gegevens. Deze beveiliging kan zelfs verder gaan dan die van een fysiek dossier, omdat uit een fysiek dossier veel gemakkelijker stukken kunnen worden verwijderd of gewijzigd of stukken kunnen worden toegevoegd. Van de zijde van de Kamers is erop gewezen dat dergelijke praktijken weliswaar niet op grote schaal voorkomen maar zich sporadisch wel eens hebben voorgedaan en dat met het gebruik van elektronisch opgeslagen gegevens inderdaad een betere beveiliging kan worden bereikt.

4. Wijziging van de Handelsregisterwet op een aantal juridische aspecten

Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om de Handelsregisterwet op een aantal juridische aspecten te wijzigen en meer in overeenstemming te brengen met de huidige eisen van wetgevingsbeleid en -techniek. Daartoe is de wet onder meer ingedeeld in hoofdstukken, is een structurele keuze gemaakt tussen de onderwerpen die in de wet zelf geregeld moeten worden en de onderwerpen die voor delegatie aan een algemene maatregel van bestuur in aanmerking komen, is een aantal in de praktijk overbodig gebleken voorschriften geschrapt en zijn de nodige vereenvoudigingen aangebracht. Ook is getracht de inzichtelijkheid van de wet te vergroten door in de artikelen zo min mogelijk te verwijzen naar andere artikelen. Bovendien is bijgaand wetsvoorstel aanmerkelijk beknopter dan de bestaande wet. Het ligt in de bedoeling, de bij algemene maatregel van bestuur te stellen regels, die thans nog verdeeld zijn over het Handelsregisterbesluit en het Besluit bijdragen handelsregister, samen te nemen in één uitvoeringsbesluit, zodat ook op dat niveau de overzichtelijkheid van de regelgeving wordt vergroot. Voor de goede orde zij erop gewezen dat ten aanzien van de gegevens die bij voorbeeld van naamloze en besloten vennootschappen moeten worden geregistreerd en gepubli-

ceerd, de nationale wetgever door EEG-richtlijnen is beperkt in zijn regelgevingsvrijheid.

II. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

De nieuwe Handelsregisterwet wordt opgezet in zeven hoofdstukken, die hierna artikelsgewijs zullen worden besproken:

- Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen
- Hoofdstuk 2. De inschrijving in het handelsregister
- Hoofdstuk 3. Openbaarheid en externe werking van het register
- Hoofdstuk 4. Financiële bepalingen
- Hoofdstuk 5. Overige bepalingen
- Hoofdstuk 6. Wijzigingen in andere wetten
- Hoofdstuk 7. Slotbepalingen.

Bij de herziening van de wet zijn de artikelen weliswaar gehergroepeerd en vereenvoudigd, maar de inhoud van veel van de artikelen is gehandhaafd. Dergelijke artikelen zijn dan ook niet voorzien van een uitvoerige artikelsgewijze toelichting. In plaats daarvan is volstaan met een aanduiding van de artikelen van de huidige Handelsregisterwet waarmee de nieuwe artikelen corresponderen, waarbij zo nodig is aangegeven in hoeverre een – soms ondergeschikte – wijziging is beoogd. Op die wijze kan voor de uitleg van de nieuwe Handelsregisterwet de bestaande jurisprudentie blijvend worden gebruikt.

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Dit hoofdstuk bevat de belangrijkste begripsbepalingen en de hoofdregels omtrent inschrijving van ondernemingen en rechtspersonen, waarbij inhoudelijk is aangesloten bij het huidige stelsel.

Artikel 1

In dit artikel zijn de begripsbepalingen van de wet opgenomen. Inhoudelijk is aangesloten bij de nu nog bestaande wet, waarin de termen echter niet afzonderlijk zijn gedefinieerd en soms op enigszins verwarrende wijze worden gebruikt. Dat laatste geldt in het bijzonder voor de term «hoofdvestiging», die in de tekst van de nu nog geldende wet formeel alleen voorkomt in de omschrijving van het begrip nevenvestiging (artikel 1, eerste lid, onderdeel b). Wat in de praktijk als hoofdvestiging wordt aangeduid, wordt in de tekst van de huidige wet verder aangeduid met termen als «de vestiging van de onderneming» en «de onderneming zelf» (zie bijv. het huidige artikel 15, tweede lid). Het verdient aanbeveling op dit punt een minder verwarrende terminologie te hanteren. De term «onderneming» wordt in de nieuwe wet in alle gevallen gebruikt als aanduiding van de onderneming in haar geheel. Hiermee wordt in de reikwijdte van het begrip onderneming in de zin van de Handelsregisterwet overigens geen enkele wijziging aangebracht. Een definitie van het begrip onderneming wordt, evenals thans, niet opgenomen. Aan de inhoud van dat begrip is in de jurisprudentie inhoud gegeven; ook in de toekomst zal het begrip langs die weg nadere inhoud gegeven kunnen worden, in overeenstemming met de maatschappelijke ontwikkelingen.

In onderdeel b wordt de Minister van Economische Zaken aangeduid als «Onze Minister». Dat laat onverlet dat de Minister van Justitie zo nodig medebetrokken zal blijven worden bij aspecten waarvoor hij (mede)verantwoordelijk is, zoals de nadere regelgeving ter zake van de gegevens die verenigingen en stichtingen dienen op te geven, een onderwerp dat thans geregeld is krachtens het Burgerlijk Wetboek.

De begrippen «hoofdvestigingskamer» en «nevenvestigingskamer» in de laatste twee onderdelen van dit artikel worden slechts gehanteerd in hoofdstuk 4, handelend over de financiële bepalingen.

Artikel 2

Deze bepaling betreft een korte aanduiding van het doel van het handelsregister en correspondeert met de aanhef van het eerste lid en met het tweede lid van artikel 1 van de huidige wet. In verband met de vervanging van de meervoudige door een enkelvoudige inschrijving is uiteraard niet overgenomen de bepaling dat het handelsregister wordt gehouden door de Kamers, «ieder voor zoveel haar gebied betreft». Toegevoegd is de algemene aanduiding van het doel van het register: inschrijving van ondernemingen en rechtspersonen, nader uitgewerkt in de artikelen 3 en 4. Het nieuwe handelsregister omvat dus ook het huidige verenigingen- en stichtingenregister.

Artikel 3

In dit artikel zijn de belangrijkste bepalingen samengenomen over de ondernemingen die in het handelsregister moeten worden ingeschreven. Het eerste lid komt overeen met de onderdelen a t/m c van artikel 1, eerste lid, van de huidige wet. Het tweede lid correspondeert met het huidige artikel 2, zij het dat de begripsbepaling van «landbouw» niet meer nodig wordt geacht, evenals de nadere aanduiding van wat onder het begrip «visserij» valt. Beide begrippen behouden uiteraard dezelfde betekenis. Het derde lid tenslotte komt overeen met artikel 1, zesde lid. Inhoudelijke wijzigingen worden niet aangebracht.

Artikel 4

In dit artikel wordt bepaald welke rechtspersonen als zodanig moeten worden ingeschreven. Het eerste lid komt wat betreft de naamloze en besloten vennootschappen, de coöperaties, onderlinge waarborgmaatschappijen en EESV's overeen met het zevende lid van artikel 1 van de huidige wet. Nieuw is de vermelding van stichtingen en verenigingen, die thans overeenkomstig het Burgerlijk Wetboek nog ingeschreven dienen te worden in specifieke registers. Overeenkomstig de huidige voorschriften in het Burgerlijk Wetboek wordt een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid verplicht tot inschrijving, en wordt een vereniging met beperkte rechtsbevoegdheid daartoe bevoegd.

Het derde lid is nieuw en betreft, zoals in het algemene deel van deze toelichting reeds is besproken, de enkelvoudige inschrijving van ondernemingen die toebehoren aan een rechtspersoon. Die inschrijving betreft tevens de inschrijving van de rechtspersoon als zodanig, zodat een aparte «statutaire» inschrijving in dat geval niet meer nodig is. Hiermee hangt artikel 7 samen, dat bepaalt dat een rechtspersoon moet worden ingeschreven bij de Kamer in welker gebied de rechtspersoon statutair is gevestigd, tenzij de inschrijving samenvalt met die van de onderneming; dit laatste is uiteraard de hoofdregel. De aparte inschrijving van een rechtspersoon waartoe een onderneming behoort die bij een andere Kamer is ingeschreven, komt te vervallen. Als inschrijving van de rechtspersoon geldt immers de inschrijving van de onderneming bij de andere Kamer.

Hoofdstuk 2. De inschrijving in het handelsregister

In dit hoofdstuk wordt in de eerste plaats geregeld op wie de plicht tot het doen van een opgave ter inschrijving berust, op welk moment de opgaveplicht ontstaat en op welke wijze daaraan een eind komt.

Vervolgens wordt bepaald welke Kamer bevoegd is tot inschrijving van de onderneming of de rechtspersoon; de keuze voor een enkelvoudige registratie vindt in dit hoofdstuk derhalve haar neerslag. Het hoofdstuk biedt bovendien de grondslag voor een algemene maatregel van bestuur waarin wordt aangegeven welke gegevens moeten worden ingeschreven. Tevens wordt hier de bevoegdheid van de Kamers geregeld om ambts-halve inschrijvingen in het handelsregister te doen. Tenslotte wordt hier geregeld dat de Kamer waarbij de inschrijving is gedaan, informatie over de onderneming moet doorgeven aan andere Kamers in wier gebied een nevenvestiging is gelegen, en dat bijvoorbeeld bij verplaatsing van de hoofdvestiging naar het gebied van een andere Kamer, de Kamers zelf onderling zorgen voor de overdracht van het beheer van de gegevens. Hierdoor worden de ondernemingen zelf in aanzienlijke mate ontlast.

Artikel 5

In dit artikel is de hoofdregel omtrent de opgaveplichtigen neergelegd, overeenkomend met hetgeen is geregeld in artikel 3, eerste en tweede lid, van de huidige wet. Tot opgave zijn verplicht de eigenaar of eigenaren van de onderneming (d.w.z. degenen aan wie de onderneming toebehoort) onderscheidenlijk ieder der bestuurders van de rechtspersoon. In daarvoor in aanmerking komende gevallen is ook tot het doen van opgave verplicht degene die in Nederland belast is met de dagelijkse leiding van de onderneming of van de hier gelegen nevenvestiging, of de betrokken handelsagent.

Anders dan in het huidige artikel 3 wordt in de nieuwe tekst niet meer gesproken over de «eigenaar van een onderneming», maar over «degene aan wie de onderneming toebehoort». Met dit woordgebruik, dat beter aansluit bij de terminologie die overigens (zie de artikelen 3, tweede lid, en 22, eerste lid, van het wetsvoorstel en de artikelen 2, 5, 8 en 26 van de huidige wet) wordt gehanteerd, wordt geen materiële wijziging beoogd.

In het vierde lid wordt de mogelijkheid geopend dat voor bijzondere opgaven ook anderen tot opgave verplicht worden, afhankelijk van het gegeven waarover het gaat. Gedacht kan worden aan hetgeen nu nog in artikel 3, derde lid, is geregeld: bij de overdracht van een onderneming of een onderdeel daarvan is mede de vorige eigenaar gehouden tot het doen van de desbetreffende opgave. Eén en ander hangt echter zozeer samen met de opgave zelf, die geregeld wordt bij algemene maatregel van bestuur, dat regels daaromtrent beter bij diezelfde maatregel gesteld kunnen worden.

Het vierde lid opent tevens de mogelijkheid bepaalde functionarissen aan te wijzen die in bepaalde omstandigheden niet verplicht maar bevoegd zijn tot het doen van een bepaalde opgave. De praktijk heeft er behoefte aan dat bij voorbeeld uit hun functie getreden bestuurders, vennoten, commissarissen en gevolmachtigden ook zelf opgave kunnen doen van hun uittreden, hoewel zij – juist door hun uittreden – in het algemeen niet meer bevoegd zijn om voor de onderneming of rechtspersoon op te treden.

Niet is overgenomen de bepaling van het zesde lid van artikel 3. Daarin werd geregeld dat degene die tot het doen van een opgave gehouden is de opgave door een ander kan doen verrichten en dat hij die ander daartoe van een schriftelijke volmacht voorziet. Met deze bepaling werd indertijd beoogd de mogelijkheid tot het doen van opgaven bij volmacht in de Handelsregisterwet zelf vast te leggen, maar strikt genomen is deze bepaling overbodig naast de gewone regeling van de volmacht in Boek 3, titel 3, van het Burgerlijk Wetboek. Daarom wordt de bepaling thans niet gehandhaafd. Een algemene volmacht als bedoeld in artikel 3:62 van het Burgerlijk Wetboek, die niet een uitdrukkelijke uitzondering kent, strekt zich tevens uit tot de bevoegdheid een opgave voor het handelsregister te doen. Een volmacht hoeft op zichzelf niet schriftelijk te zijn; het wordt aan

de Kamer overgelaten om, zo daartoe aanleiding bestaat, formeel met een beroep op artikel 3:71 van het Burgerlijk Wetboek, een bewijs van de verleende volmacht te verlangen. In de praktijk wordt er in het algemeen overigens vanuit gegaan dat notarissen en advocaten over een voldoende volmacht beschikken tot het doen van opgaven ten behoeve van een inschrijfplichtige.

Artikel 6

Dit artikel bepaalt de relatieve competentie van de Kamers wat betreft de inschrijving van ondernemingen.

Het eerste lid regelt het geval waarin een onderneming in Nederland is gevestigd of haar hoofdvestiging in Nederland heeft. In dat geval wordt de onderneming ingeschreven bij de Kamer van het gebied waarin de onderneming of de hoofdvestiging gelegen is. Voor de goede orde: deze inschrijving heeft dus betrekking op de hele onderneming, zowel de hoofdvestiging als eventuele nevenvestigingen.

Het tweede lid betreft de situatie waarin de onderneming buiten Nederland gevestigd is, d.w.z. dat de hoofdvestiging van de onderneming buiten Nederland gelegen is. In dat geval geschiedt de inschrijving bij de Kamer van het gebied waarin de hoofdnederzetting gelegen is, d.w.z. de in Nederland gelegen nevenvestiging of, indien dat er meer zijn, de door de onderneming als hoofdnederzetting aangewezen nevenvestiging. Het begrip hoofdnederzetting is gedefinieerd in artikel 1. Indien er in Nederland in het geheel geen nevenvestiging gelegen is, geschiedt de inschrijving bij de Kamer in welker gebied de handelsagent is gevestigd.

Het derde lid regelt de situatie waarin het eerste en tweede lid geen uitkomst bieden. Het gaat dan om zeer uitzonderlijke gevallen. Bijvoorbeeld het geval waarin sprake is van een onderneming die wel op de Nederlandse markt opereert maar die hier geen vaste vestigingsplaats heeft. In de praktijk moet hier worden gedacht aan marktkooplui die zelf gevestigd zijn in België of Duitsland maar die geregeld op een Nederlandse markt staan, en aan binnenschippers zonder vast waladres. In aansluiting op het huidige artikel 1, vijfde lid, zal voor dergelijke gevallen de Rotterdamse Kamer bevoegd worden verklaard.

Dit artikel is zoals gezegd de belangrijkste neerslag van de keuze voor de enkelvoudige inschrijving, te weten bij de zogenaamde hoofdvestigingskamer. In de praktijk is het natuurlijk denkbaar dat een nevenvestiging er de voorkeur aan geeft om wijzigingen in haar gegevens op te geven aan de Kamer in haar eigen regio, de zogenaamde nevenvestigingskamer. Met het oog daarop kan zich tussen de Kamers een systeem ontwikkelen waarin de feitelijke opgave betreffende een filiaal (bijvoorbeeld inzake volmachtverlening aan een personeelslid) naar keuze kan geschieden bij de hoofdvestigingskamer of bij een andere Kamer, met behoud evenwel van de formele verantwoordelijkheid van de hoofdvestigingskamer voor hetgeen wordt ingeschreven, waardoor geen afbreuk wordt gedaan aan de regeling van de relatieve competentie van de Kamers. Over de bedoelde onderlinge regelingen hoeft de wetgever zich echter niet uit te laten.

Artikel 7

Volgens het nu nog geldende artikel 1, zevende lid, moet een rechtspersoon als daar bedoeld worden ingeschreven bij de Kamer van het gebied waar hij zijn statutaire zetel heeft. Artikel 9c regelt vervolgens dat als zo'n rechtspersoon eigenaar is van een onderneming, die is ingeschreven bij de Kamer in welker gebied die rechtspersoon zijn statutaire zetel heeft, de inschrijving van de onderneming bij die Kamer mede geldt als inschrijving van de rechtspersoon. Is de onderneming

elders gevestigd, dan zijn er twee inschrijvingen, die van de rechtspersoon en die van de onderneming.

Door de invoering van de enkelvoudige registratie kan dit systeem worden vereenvoudigd. De inschrijving van een onderneming geldt tevens als inschrijving van de rechtspersoon waaraan de onderneming toebehoort, ook als de statutaire zetel een andere is dan de plaats van hoofdvestiging van de onderneming; een inschrijving bij de statutaire kamer is niet meer voorgeschreven. Dit is alleen anders ten aanzien van rechtspersonen waaraan geen onderneming toebehoort, wat ten aanzien van vennootschappen een uitzonderlijke situatie is. In het systeem van de Handelsregisterwet drijft een vennootschap in beginsel immers steeds een onderneming (zie voor een bevestiging hiervan het Hirschmann-arrest, HR 22-12-89, NJ 1990, 433), zodat een vennootschap in beginsel altijd als onderneming moet worden ingeschreven. Alleen zogenaamde lege vennootschappen drijven geen onderneming en dienen derhalve te worden ingeschreven bij de statutaire Kamer. Zodra de vennootschap niet (meer) leeg is en derhalve (weer) actief wordt, dat wil zeggen weer een onderneming in de zin van de Handelsregisterwet gaat drijven, dient deze onderneming – met de rechtspersoon waaraan deze toebehoort – te worden ingeschreven overeenkomstig artikel 6.

In artikel 13 is bepaald dat een Kamer het beheer van een dossier aan een andere Kamer moet overdragen zodra die laatste Kamer kennelijk de bevoegde Kamer wordt. Zoals in de toelichting bij dat artikel is aangegeven, heeft die regeling tevens betrekking op de situatie waarin de onderneming als zodanig wordt opgeheven, zonder dat dit gepaard gaat met de ontbinding van de rechtspersoon.

In het huidige artikel 9c ligt besloten dat in het systeem van de Handelsregisterwet aan een rechtspersoon slechts één onderneming kan toebehoren. Dit systeem wordt in artikel 7 dan ook gehandhaafd, wat evenals thans geheel onverlet laat dat in een onderneming verschillende bedrijven worden uitgeoefend.

Artikel 8

In dit artikel is de algemene verplichting opgenomen tot het opgeven van gegevens en het deponeren van bescheiden die voor het handelsregister relevant zijn. Deze gegevens worden nu nog in de wet zelf aangewezen. Het gaat echter om zeer gedetailleerde gegevens die ook blijkens de wetsgeschiedenis van de Handelsregisterwet – zeer vaak gewijzigd dienen te worden, bij voorbeeld ter implementatie van EG-richtlijnen. Dit leidt ertoe dat, met inachtneming van de Aanwijzingen voor de regelgeving, regelgeving op het niveau van de algemene maatregel van bestuur veel meer in aanmerking komt. Dit artikel biedt daarvoor de basis. Zoals in paragraaf 4 van het algemene deel van deze toelichting is vermeld, ligt het in de bedoeling dat één uitvoeringsbesluit tot stand zal worden gebracht. Daarin zullen derhalve alle relevante gegevens worden opgenomen, naast hetgeen overigens ter uitvoering van de wet bij algemene maatregel van bestuur geregeld zal worden.

Het gaat bij het opgeven van gegevens en het deponeren van bescheiden uiteraard niet alleen om de zogenaamde eerste opgave, maar ook om het wijzigen en actualiseren daarvan. Evenals geregeld is in artikel 19, eerste lid, van de huidige wet, zal in de algemene maatregel van bestuur ter zake worden bepaald dat daarbij steeds vermeld moet worden vanaf wanneer de wijzigingen ingaan of ingegaan zijn. Zie ook artikel 9, tweede lid, van het wetsvoorstel, dat onder meer betrekking heeft op de termijn waarbinnen een wijziging moet worden opgegeven.

Artikel 9

De eerste twee leden van dit artikel komen inhoudelijk overeen met het

huidige artikel 4, zij het dat niet is overgenomen de bepaling dat het tijdstip van vestiging moet worden opgegeven. De materie van de op te geven gegevens zelf wordt immers geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Het derde lid komt inhoudelijk overeen met hetgeen nu nog is geregeld in de artikelen 3, vijfde lid, 19a, derde lid, en 19c, tweede lid: de opgaveplicht – en daarmee de strafbaarheid bij het niet doen van een opgave binnen de daartoe gestelde termijn – is opgeheven zodra de opgave door één van de opgaveplichtigen of -bevoegden is gedaan of zodra de wijziging door de Kamer is ingeschreven met toepassing van artikel 10 of 11. Naast degenen die in de wet of in de algemene maatregel van bestuur worden aangeduid als verplicht of bevoegd tot het doen van een opgave, moet ook worden gedacht aan degenen die een specifieke bevoegdheid ontleen aan de artikelen 29 en 31 van de EESV-verordening, Verordening (EEG) nr. 2137/85 van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 25 juli 1985 tot instelling van Europese economische samenwerkingsverbanden (PbEG L 199/1).

Artikelen 10 en 11

Deze artikelen betekenen een sterke vereenvoudiging ten opzichte van de huidige artikelen 19a tot en met 19c. In het nu nog geldende systeem is de Kamer op grond van artikel 19a weliswaar bevoegd ambtshalve – dat wil zeggen: zonder opgave – tot wijziging van «ongevaarlijke» gegevens over te gaan, maar zij moet daartoe krachtens artikel 19b eerst de onderneming of rechtspersoon op de hoogte stellen van het voornemen tot wijziging, die vervolgens een maand de tijd heeft om daarop te reageren. In de praktijk is dit, niet alleen naar het oordeel van de Kamers maar juist ook naar het oordeel van de ingeschrevenen zelf, een uiterst omslachtige en bureaucratische methode. Juist omdat het gaat om zogenaamde ongevaarlijke gegevens (ingeschreven adressen, omschrijving van het bedrijf, het aantal werkzame personen) is het veel eenvoudiger om ook hierbij te kiezen voor het systeem dat – op grond van artikel 19c – al geldt voor wijzigingen die de Kamer zelf al elders in haar register heeft aangebracht of die zij heeft doorgekregen van een andere Kamer. Volgens dat systeem kan de Kamer de desbetreffende wijziging ambtshalve invoeren, mits zij hiervan tegelijkertijd mededeling doet aan een tot opgave verplichte persoon.

Dit systeem wordt nu dan ook over de hele linie ingevoerd. Artikel 10, eerste lid, heeft betrekking op wijzigingen die al elders in het register zijn verwerkt, hetzij bij de Kamer zelf hetzij bij een andere Kamer. Daarbij kan het om alle soorten gegevens gaan; van belang is immers dat de wijziging – zij het in ander verband dan het desbetreffende dossier – door de onderneming zelf al is opgegeven. Het tweede lid heeft betrekking op wijzigingen die niet direct of indirect van een opgaveplichtige afkomstig zijn: in dat geval is de Kamer bevoegd over te gaan tot ambtshalve wijziging, voor zover het een gegeven betreft dat is aangewezen bij algemene maatregel van bestuur. Daarbij zullen materieel de eerder bedoelde «ongevaarlijke» gegevens worden opgenomen, die thans zijn vermeld in artikel 19a, alsmede de gegevens, bedoeld in artikel 20 van de huidige wet.

Artikel 11 ten slotte heeft betrekking op een bijzondere situatie, namelijk het overlijden van een ingeschreven persoon. Als bron van dat gegeven fungeert de gemeentelijke basisadministratie.

Artikel 12

Dit artikel regelt de informatieverstrekking tussen de Kamers onderling. Weliswaar wordt de inschrijvingsplicht gekoppeld aan de plaats van hoofdvestiging van de onderneming, maar dat betekent niet dat alleen de

«hoofdvestigingskamer» over de relevante gegevens hoeft te beschikken. Ten behoeve van de elders gelegen nevenvestigingen zullen werkzaamheden verricht moeten blijven worden door de desbetreffende andere Kamers. Ten eerste zullen deze Kamers informatie aan derden moeten kunnen blijven verstrekken over de bedrijven in hun regio, maar daarnaast blijven de Kamers uiteraard een rol vervullen bij de bevordering van de belangen van in hun regio gelegen bedrijven, ook als dat nevenvestigingen betreft. Daarom wordt bepaald dat de Kamer waarbij de inschrijving is gedaan, daarvan kennis geeft aan de Kamer(s) in welker gebied een of meer nevenvestigingen gelegen zijn. Bij algemene maatregel van bestuur wordt bepaald welke gegevens daarbij moeten worden verstrekt. Het ligt voor de hand dat daarvoor wordt aangesloten bij hetgeen thans in artikel 15, tweede lid, van de Handelsregisterwet is bepaald. Dat komt erop neer dat de «nevenvestigingskamer» dient te beschikken over een aantal algemene gegevens over de hele onderneming en over alle relevante gegevens van de betrokken nevenvestiging(en).

In het artikel wordt voorgeschreven dat de kennisgeving van de ene aan de andere Kamer «onverwijld» geschiedt. In de praktijk zal dit veelal op hetzelfde moment zijn als waarop de inschrijving feitelijk in het geautomatiseerde bestand is ingevoerd, omdat tussen de Kamers een rechtstreekse verbinding bestaat.

Artikel 13

In dit artikel is een regeling opgenomen voor de overdracht van het beheer van de gegevens van een ingeschrevene door de ene Kamer aan een andere. Het kan daarbij om vier verschillende situaties gaan.

Ten eerste is er de situatie waarin de hoofdvestiging of -nederzetting wordt verplaatst naar het gebied van een andere Kamer. In plaats van de onderneming te verplichten tot een formele uitschrijving bij de ene Kamer en een formele inschrijving bij de andere Kamer, rust dan door het onderhavige artikel op de Kamers zelf de verplichting om zorg te dragen voor de overdracht van de gegevens en bescheiden.

Bijkomend voordeel hiervan is dat geen mogelijk vacuüm optreedt tussen uitschrijving bij de ene en inschrijving bij de andere Kamer.

Ten tweede is er de hiermee vergelijkbare situatie waarin een statutaire zetel wordt verplaatst, indien althans sprake is van een statutaire inschrijving.

Ten derde kan de situatie zich voordoen dat een onderneming als zodanig wordt opgeheven terwijl de rechtspersoon waaraan de onderneming toebehoorde, blijft bestaan. In dat geval zullen de gegevens en bescheiden zo nodig moeten worden overgedragen aan de Kamer waarbij de rechtspersoon zijn statutaire zetel heeft. Gelet op de jurisprudentie van de Hoge Raad over het ondernemingsbegrip van de Handelsregisterwet (zie het eerder aangehaalde Hirschmann-arrest) zal deze situatie zich overigens alleen voordoen indien sprake is van een lege rechtspersoon. Zolang een rechtspersoon nog enig vermogen heeft moet er immers vanuit worden gegaan dat sprake is van een onderneming in de zin van de Handelsregisterwet, die derhalve als onderneming moet zijn ingeschreven.

Tenslotte is er de situatie waarin een «lege» rechtspersoon actief wordt en een onderneming gaat drijven. In dat geval moet de onderneming als zodanig worden ingeschreven bij de Kamer in het gebied waar de onderneming (of de hoofdvestiging) gevestigd is. Als dat een andere Kamer is dan degene waarbij de statutaire inschrijving van de rechtspersoon was geschied, zal op grond van de onderhavige bepaling de statutaire Kamer de gegevens en bescheiden in beheer moeten overdragen aan de andere Kamer.

Hoofdstuk 3. Openbaarheid en externe werking van het register

Dit hoofdstuk regelt de openbaarheid van het register en in algemene zin de externe werking van hetgeen in het register is vermeld.

Artikel 14

Dit artikel, dat correspondeert met het huidige artikel 30, eerste lid, benadrukt het openbare karakter van het handelsregister en legt daarmee de hoofdfunctie van het handelsregister vast: iedereen kan bij de Kamer van Koophandel inzage krijgen in het handelsregister en daarmee in de in het register ingeschreven gegevens van ondernemingen en rechtspersonen. Vanzelfsprekend geldt het inzagerecht tevens ten opzichte van de gedeponeerde bescheiden.

Deze bepaling betreft de eenvoudige inzagebevoegdheid in het handelsregister en in de bescheiden die krachtens wettelijk voorschrift ten kantore van het handelsregister zijn neergelegd. In het huidige artikel 30 werd er, ook blijkens het taalgebruik («ligt ter inzage»), nog vanuit gegaan dat het handelsregister een fysiek object is, dat feitelijk ter inzage kan worden «gelegd». Dit komt erop neer dat men op verzoek inzage kan krijgen in het dossier van één of meer ondernemingen. In verband met de vervanging van het zogenaamde papieren dossier door het «papierarme dossier», waarbij de dossiervorming via elektronische weg plaatsvindt in gegevensbestanden, zal ook het verkrijgen van inzage in het handelsregister via elektronische weg plaatsvinden. De neutrale formulering van de bepaling houdt daarmee rekening. De wijze waarop de inzage wordt verleend, wordt door de Kamers bepaald. Zoals gezegd zal de vervanging van het fysieke dossier door een systeem van elektronische vastlegging van gegevens ook leiden tot het langs elektronische weg verkrijgen van inzage in het handelsregister. Aangezien zulks gepaard zal gaan met een tijdsbeslag op het gebruik van beeldschermen en dergelijke, wordt uitdrukkelijk de mogelijkheid geboden dat de Kamers een vergoeding vragen voor het inzien van het register. Deze zal worden geregeld in het nieuwe Handelsregisterbesluit. Een en ander is in lijn met de nieuwe wijze van financiering van de Kamers, waarbij het profijtbeginsel een belangrijke rol speelt (kamerstukken II 1993/94, 23 400 XIII, nr. 23). Men zie voor een uitzondering op de gestelde regel artikel 16 en de daarop gegeven toelichting.

Artikel 15

In de praktijk wordt veelal gebruik gemaakt van het vragen van een uittreksel uit hetgeen over een onderneming is ingeschreven, of van een kopie van hetgeen is gedeponeerd. Dit is geregeld in artikel 15, eerste lid. Met een uittreksel wordt bedoeld op een (al of niet verkorte) weergave van de gevraagde gegevens. De in het eerste lid gehanteerde term afschrift daarentegen duidt op bij voorbeeld een fotokopie van een deel van hetgeen ten kantore van het handelsregister is gedeponeerd, of een «uitdraai» van bepaalde gegevens uit het elektronisch opgeslagen gegevensbestand. In het Handelsregisterbesluit is een en ander nader uitgewerkt; dat besluit zal uiteraard ook op dit punt worden aangepast aan de herziene wet.

In deze bepaling is ten opzichte van het bestaande tweede lid van artikel 30 toegevoegd de vermelding «tegen betaling van een vergoeding». Regels omtrent de betaling van kosten zijn thans vervat in het Handelsregisterbesluit. Inhoudelijk is het eerste lid in overeenstemming met het gekozen uitgangspunt dat activiteiten zo veel mogelijk worden gefinancierd uit kostendekkende retributies (kamerstukken II 1993/94, 23 400 XIII, nr. 23).

Ook voor het verstrekken van overzichten, waaromtrent het tweede lid

een, met het huidige artikel 30, derde lid, eerste volzin, van de huidige wet overeenstemmende regeling bevat, is een bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen bedrag verschuldigd. Artikel 16 bevat een uitzondering op het eerste en tweede lid wat betreft de verschuldigdheid van een vergoeding.

Het derde lid komt qua strekking overeen met wat nu is geregeld in artikel 30, derde lid, tweede volzin. Door dit in een apart lid op te nemen wordt het afzonderlijke belang van de privacybescherming benadrukt. In het verleden heeft er onduidelijkheid bestaan over de onderlinge verhouding tussen artikel 30, derde lid, van de Handelsregisterwet en een aantal bepalingen in bijzondere wetten waarin in algemene zin van bestuursorganen medewerking werd verlangd bij het verkrijgen van inlichtingen over individuele personen, bij voorbeeld in verband met de bestrijding van belasting- en sociale zekerheidsfraude. De daarbij aan de orde zijnde vraag was dan, of de Kamers van Koophandel verplicht waren tot het verstrekken van gegevens, ook als zij daardoor in strijd zouden komen met artikel 30, derde lid, van de Handelsregisterwet, indien daarbij sprake was van een «rangschikking van gegevens naar individuele natuurlijke personen». Het is van belang aan deze onduidelijkheid een eind te maken. Het handelsregister is een ten behoeve van het handelsverkeer ingesteld openbaar register van ondernemingen en rechtspersonen. Het is geen register van individuele natuurlijke personen. Ingeschreven worden aan het handelsverkeer deelnemende, aan een of meer – al dan niet onder gezamenlijke noemer optredende – natuurlijke personen of rechtspersonen toebehorende ondernemingen. Het register strekt er niet toe om gegevens op persoonsniveau aan overheidsinstanties te verstrekken. Daarom wordt het volgende systeem voorgesteld. Uitgangspunt is dat de overzichten van het tweede lid geen rangschikking van gegevens naar individuele natuurlijke personen mogen bevatten. Indien de wetgever de Kamers van Koophandel wil verplichten tot het verstrekken van geïndividualiseerde gegevens, moet hij uitdrukkelijk een uitzondering maken op dit verbod. Het derde lid bevat een opsomming van die uitzonderingen. Gelet op de bijzondere belangen die in het geding zijn, acht ik het verantwoord dat de overzichten worden verstrekt aan de aangegeven instanties onder de aangegeven voorwaarden. Een algemeen geformuleerde informatieplicht in een andere wet, die niet uitdrukkelijk afwijkt van de Handelsregisterwet, laat derhalve onverlet dat de Kamers van Koophandel gehouden zijn aan de beperking van artikel 15, derde lid. Op deze manier is een duidelijke rangorde aangebracht in de ge- en verboden, geldend voor de Kamers van Koophandel.

Artikel 16

De belastingdienst en de bedrijfsverenigingen maken op grote schaal gebruik van gegevens uit het handelsregister ten behoeve van een goede uitvoering van hun taken, en met name met het oog op fraudebestrijding. Gelet op het belang daarvan wordt daarom voor deze gevallen een uitzondering gemaakt op de regel dat voor inzage c.q. het verstrekken van gegevens een vergoeding is verschuldigd. Andere instanties zullen deze informatie moeten bekostigen. Voor de in artikel 15, tweede lid, bedoelde overzichten is dat overigens thans al het geval.

Zonder de in dit artikel vervatte regeling zou overigens nog de vraag kunnen rijzen of de meer algemene regeling van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (Awr) en de Organisatiewet sociale verzekeringen terzake van het verstrekken van kosteloze informatie wel betrekking heeft op overzichten als bedoeld in artikel 15, tweede lid. Anders dan de in artikel 15, eerste lid, bedoelde afschriften en uittreksels gaat het bij de in artikel 15, tweede lid, bedoelde overzichten om niet direct beschikbare gegevens doch om gegevens die slechts door middel van een bijzondere werkzaamheid kunnen worden verkregen. Uit de memorie van toelichting

op de regeling in de Awr (kamerstukken II 1985/86, 19 393, nr. 3, blz. 7 en 8) blijkt dat het niet de bedoeling is geweest van de wetgever om met de betreffende regeling te voorzien in de mogelijkheid om zonder restricties zogenaamde serievragen te kunnen vorderen. De in artikel 15, tweede lid, bedoelde overzichten moeten in dit verband worden gezien als serievragen.

Artikel 17

Dit artikel is nieuw ten opzichte van de huidige wet. In beginsel zijn de in het handelsregister opgenomen gegevens openbaar, maar er kunnen zich situaties voordoen waarin het belang van openbaarheid van bepaalde gegevens niet opweegt tegen het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. In het verleden hebben zich wel gevallen voorgedaan waarbij bedreigingen werden geuit ten opzichte van directeuren van bij voorbeeld verzekeringsbedrijven waarmee bepaalde personen in conflict verzeild waren geraakt, en waarbij aan deze bedreigingen kracht kon worden bijgezet doordat men over het privé-adres van betrokkene beschikte. Mede op aandringen van het Nederlands Genootschap van Bedrijfsjuristen wordt thans overwogen een voorziening te treffen waardoor het mogelijk is dat bepaalde persoonlijke gegevens niet algemeen toegankelijk zijn, maar bij voorbeeld alleen voor bepaalde instanties, zoals het openbaar ministerie, de belastingdienst, uitvoeringsorganen sociale zekerheid, advocaten en notarissen. Voor een dergelijke regeling bij algemene maatregel van bestuur wordt in artikel 17 de mogelijkheid geboden. Voorshands wordt gedacht aan speciale bepalingen ten aanzien van bepaalde categorieën van ondernemingen. De belangenafweging tussen openbaarheid en privacy kan bij eenmanszaken immers anders uitpakken dan bij voorbeeld bij besloten vennootschappen.

Artikel 18

Dit artikel komt overeen met het huidige artikel 30a, met dien verstande dat de volgorde en de redactie van de leden is gewijzigd en dat, in overeenstemming met de gekozen verdeling over wet en algemene maatregel van bestuur, een deel van de materie van dit artikel wordt overgeheveld naar de algemene maatregel van bestuur.

Evenals thans het geval is, zal de uitgever van de Staatscourant de kosten van de advertenties bij de onderneming of rechtspersoon in rekening moeten brengen. Zowel voor de uitgever als voor de ondernemingen betekent dit een administratieve belasting. Daarom wordt thans onderzocht of een eenvoudiger systeem van verrekening, waarbij de totale advertentiekosten door de Kamers betaald worden en door deze op eenvoudige wijze met de betrokken ondernemingen verrekend kunnen worden, mogelijk is. Er wordt naar gestreefd een en ander in ieder geval bij de herziening van de Wet op de Kamers van Koophandel en Fabrieken te realiseren (zie Kamerstukken II 1993/94, 23 400 XIII, nr. 23).

Het vierde lid van het onderhavige artikel biedt de basis om gegevens en bescheiden aan te wijzen waarvoor de publikatieplicht niet geldt. Mede met het oog op het verminderen van de regeldruk, ligt het in de bedoeling de publikatieplicht zoveel mogelijk en in ieder geval meer dan thans het geval is, te beperken tot hetgeen communautair is voorgeschreven.

Artikel 19

Artikel 19 is redactioneel vereenvoudigd ten opzichte van het huidige artikel 31 maar komt daarmee inhoudelijk geheel overeen.

Hoofdstuk 4. Financiële bepalingen

In dit hoofdstuk is de bijdrageplicht geregeld. De hoofdlijn is als volgt. Ondernemingen zijn aan de Kamer in welker gebied zij gevestigd zijn, jaarlijks een bijdrage verschuldigd. Indien zij daarnaast nevenvestigingen hebben die zijn gelegen in het gebied van een andere Kamer, zijn zij tevens een jaarlijkse bijdrage verschuldigd aan die andere Kamer. De hoogte van de bijdragen wordt vastgesteld bij verordening van de desbetreffende Kamer, met inachtneming van de bij algemene maatregel van bestuur aangegeven maxima en met inachtneming van de daarbij bepaalde onderlinge verhoudingen.

In het kabinetsstandpunt over de toekomst van de Kamers van Koophandel is aangegeven dat het financieringssysteem van de Kamers fundamenteel zal worden gewijzigd (Kamerstukken II 1993/94, 23 400 XIII, nr. 23). De nieuwe opzet wordt vastgelegd in een nieuwe Wet op de Kamers van Koophandel en zal ook consequenties hebben voor de bijdrageplicht op basis van de Handelsregisterwet. In dit wetsvoorstel is deze wijziging van het financieringssysteem nog niet aangebracht.

Ook in ander verband is er een discussie gaande over de huidige regeling van de handelsregisterbijdrage. In een arrest van 20 april 1993 inzake *Ponente Carni SpA/Amministrazione delle Finanze dello Stato*, gevoegde zaken C 71/91 en C-178/91, n.n.g., heeft het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen de Italiaanse regeling inzake de bijdrage die Italiaanse vennootschappen verschuldigd zijn voor inschrijving in registers bij Italiaanse rechtbanken onverenigbaar verklaard met richtlijn nr. 69/336/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 17 juli 1969 betreffende de indirecte belastingen op het bijeenbrengen van kapitaal (PbEG L 249/25). Naar aanleiding van deze uitspraak is de vraag gerezen of het Nederlandse stelsel van de handelsregisterbijdrage wel verenigbaar is met de genoemde richtlijn. Het College van Beroep voor het bedrijfsleven heeft hierover een aantal prejudiciële vragen gesteld aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen. Ik ga er voorhands van uit dat er geen reden is aan te nemen dat het Nederlandse stelsel met de bedoelde richtlijn in strijd zou zijn. In dit stadium is er dus geen aanleiding in dit wetsvoorstel, dat een vereenvoudiging en technische herziening van de Handelsregisterwet beoogt, de regeling met betrekking tot de handelsregisterbijdrage aan te passen.

Artikel 20

In dit artikel worden de hoofdregels inzake de verschuldigdheid van de handelsregisterbijdrage van ondernemingen vastgelegd. Het eerste en tweede lid corresponderen met de artikelen 22, eerste lid, 23a en 23c, eerste lid, laatste volzin, van de huidige wet. Het derde lid correspondeert met name met artikel 22, tweede en vijfde lid. Het zesde lid bevat een hardheidsclausule. Daarvoor is gekozen omdat niet (precies) te voorzien is in welke gevallen gehele of gedeeltelijke afwijking van de verplichting tot betaling van de verschuldigde bijdrage nodig zal zijn. Toepassing van de hardheidsclausule is echter slechts mogelijk voor zover er naar het oordeel van de hoofdvestigingskamer sprake is van een bijzonder geval waarin invordering of onverkorte invordering onredelijk zou zijn.

Artikelen 21, 22 en 23

Deze bepalingen komen overeen met respectievelijk artikel 22, zesde lid, artikel 26 en artikel 27 van de huidige wet.

Hoofdstuk 5. Overige bepalingen

In dit hoofdstuk zijn de overige zaken betreffende het handelsregister geregeld. Het gaat daarbij om een aantal min of meer los van elkaar staande onderwerpen, zoals een bepaling over het vragen van een rechterlijke voorziening (artikel 24), de verplichting tot vermelding van het handelsregisternummer op brieven en dergelijke (artikel 26), een praktische voorziening ter bevordering van de uniforme toepassing van de wet door de Kamers van Koophandel (artikel 27), een algemene delegatiebepaling voor uitvoeringsregels van de wet (artikel 28), en de strafbepaling bij het niet voldoen aan het bij of krachtens de wet bepaalde (artikel 29).

Artikel 24

Deze bepaling komt grotendeels overeen met de verzoekschrift-procedure van artikel 28 van de huidige wet. Het eerste lid van dat artikel, inzake de bevoegdheid van de Kamers, en het tweede lid, inzake de bevoegdheid van andere belanghebbenden, konden eenvoudig worden samengenomen in één enkele bepaling, het eerste lid van het onderhavige artikel. Op één belangrijk punt is de bepaling uitgebreid. Toegevoegd is namelijk dat de kantonrechter ook kan worden ingeroepen indien een Kamer of een andere belanghebbende van mening is dat een bepaalde onderneming of rechtspersoon ten onrechte niét is ingeschreven. In de huidige situatie is in zo'n geval slechts strafrechtelijk optreden mogelijk wegens mogelijke overtreding van het verbod van artikel 33, maar het ligt veel meer voor de hand dat de inschrijfplicht primair met privaatrechtelijke middelen wordt gehandhaafd.

In het tweede lid is uitdrukkelijk bepaald dat de verzoekschriftprocedure van de artikelen 429a en verder van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van toepassing is; op die wijze is verzekerd dat die artikelen voor de onderhavige procedure werking kunnen verkrijgen.

Artikel 25

Deze bepaling, die bijna letterlijk overeenkomt met artikel 29 van de huidige wet, ziet op de situatie waarin bij rechterlijke uitspraak, niet op grond van artikel 24 maar op grond van een andere voorziening, is bepaald dat hetgeen in het handelsregister is ingeschreven – bij voorbeeld een handelsnaam – onrechtmatig is. In zo'n geval kan een belanghebbende de Kamer verzoeken om van die rechterlijke uitspraak aantekening te doen in het register. Deze bevoegdheid staat natuurlijk naast de verplichting van de ingeschrevene zelf, om formeel een opgave te doen van de wijziging in het desbetreffende gegeven.

Artikel 26

Dit artikel komt grotendeels overeen met artikel 32a van de huidige wet en regelt de verplichting tot vermelding van bepaalde gegevens op briefpapier e.d. Aangezien deze verplichting onder het huidige recht niet geldt voor stichtingen en verenigingen, is in dit artikel een uitdrukkelijke uitzondering voor die rechtspersonen opgenomen.

Anders dan in de huidige wet geldt niet langer de verplichting om te vermelden waar in het handelsregister de inschrijving heeft plaatsgevonden. Elke onderneming of rechtspersoon krijgt een voor Nederland uniek nummer, zodat het voldoende is dat dit nummer wordt vermeld. Om onnodige lasten voor het bedrijfsleven te voorkomen, wordt in artikel 40 een overgangsvoorziening getroffen, die het mogelijk maakt oude papiervoorraden op te maken.

Artikel 27

Deze bepaling komt in de huidige wet niet voor en heeft de volgende achtergrond. De Handelsregisterwet wordt uitgevoerd door de Kamers van Koophandel, die binnen de grenzen van de wet uiteraard een zekere mate van beleidsvrijheid hebben en die hun beleid zouden kunnen vastleggen in beleidsregels. Voor ingeschrevenen en andere belanghebbenden is het echter van groot belang dat de wet door de Kamers zoveel mogelijk op uniforme wijze wordt toegepast, en dat het beleid derhalve niet uiteen loopt. Met het oog daarop wordt voorgesteld de Minister van Economische Zaken de bevoegdheid te geven om regels te stellen ter bevordering van de uniforme toepassing van de wet.

Het tweede lid van de voorgestelde bepaling maakt duidelijk dat de regeling van de Minister onder meer kan inhouden dat voor daarbij aangegeven onderwerpen de Kamers zelf zorgdragen voor de bedoelde uniforme toepassing. Een en ander is mede afhankelijk van de ontwikkelingen die zich de komende jaren in algemene zin voordoen ter zake van de onderlinge afstemming van de werkzaamheden der Kamers. Bij de herziening van de Wet op de Kamers van Koophandel en Fabrieken 1963, die in een voorbereidend stadium verkeert, zal naar verwachting worden voorzien in een meer structurele regeling van de zogenaamde «bindende besluitvorming» van de Kamers. De onderhavige regeling kan daarop voor het handelsregister als het ware vooruit lopen.

Artikel 28

Deze bepaling komt voor een belangrijk deel materieel overeen met het huidige artikel 32. Het gaat bij de hier bedoelde algemene maatregel van bestuur niet om de aspecten die krachtens artikel 27 door de Minister kunnen worden geregeld zuiver ter bevordering van een uniforme toepassing van de wet door de Kamers, maar om andere aspecten zoals de inrichting van het handelsregister, het toezicht daarop, de wijze van terinzagelegging van stukken en dergelijke. Om die reden ligt het voor de hand dat regeling niet bij ministeriële regeling maar bij algemene maatregel van bestuur geschiedt.

Nieuw is de toevoeging die ertoe strekt op eenvoudige wijze uitvoering te kunnen geven aan bindende besluiten van de Europese Unie, welke betrekking hebben op onderwerpen die in de Handelsregisterwet worden geregeld of die daarmee verband houden. Het gaat daarbij, zo leert de ervaring, altijd om onderwerpen met een technisch-juridisch karakter. In het algemeen zal een dergelijke uitvoering tevens te beschouwen zijn als een regeling «in het belang van een goede uitvoering van de wet», maar het valt niet uit te sluiten dat op grond van richtlijnen van de Europese Unie op bepaalde punten, passend in het kader van de Handelsregisterwet, regelingen moeten worden tot stand gebracht waarvoor die grondslag formeel ontoereikend is. De laatste jaren hebben op dit punt een versnelde ontwikkeling te zien gegeven. Gewezen kan worden op een richtlijn als de Elfde richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 december 1989 betreffende de openbaarmakingsplicht voor in een Lid-Staat opgerichte bijkantoren van vennootschappen die onder het recht van een andere Staat vallen (PbEG L 395), die noopte tot een omvangrijke wijziging van de Handelsregisterwet van louter juridisch-technische aard. De mogelijkheid om dergelijke zaken, ter strikte uitvoering van EU-richtlijnen, bij algemene maatregel van bestuur te regelen past binnen de in het onderhavige wetsvoorstel gekozen verdeling over wet en algemene maatregel van bestuur in het algemeen.

Het in dit artikel opgenomen verbod te handelen in strijd met een bij of krachtens de wet gestelde verplichting tot het doen van een opgave ter inschrijving in het handelsregister komt overeen met het huidige artikel 33. De sanctionering van het verbod is geregeld in de Wet op de economische delicten; zie de wijziging van die wet in artikel 33. Een dergelijk verbod bestaat thans niet voor verenigingen en stichtingen; het ligt voor de hand dat deze uitzondering ook onder de nieuwe wet wordt gehandhaafd. De civielrechtelijke mogelijkheden van handhaving moeten hier toereikend worden geacht.

Hoofdstuk 6. Wijzigingen in andere wetten

De wijzigingen in het Burgerlijk Wetboek en in andere wetten zijn in grote lijnen nodig om drie redenen: ten eerste de integratie van het verenigingen- en het stichtingenregister met het handelsregister, ten tweede de vervanging van de meervoudige door een enkelvoudige inschrijving, en ten derde de wijzigingen in de artikelaanduidingen. Deze wijzigingen zijn van technische aard en behoeven geen aparte toelichting.

Hoofdstuk 7. Slotbepalingen

Artikelen 38, 39 en 40

Artikel 38 regelt de intrekking van de huidige wet, de artikelen 39 en 40 regelen in aansluiting daarop het overgangsrecht.

Er wordt aan de Kamers en aan de ingeschreven ondernemingen en rechtspersonen een overgangstermijn gegeven om de gegevens in overeenstemming te brengen met de nieuwe regeling. De reeds ingeschreven ondernemingen en rechtspersonen krijgen, in afwijking van artikel 9, tweede lid, een jaar de tijd om nieuwe gegevens op te geven. De Kamers moeten vervolgens binnen achttien maanden na inwerkingtreding van de wet inschrijven. De ruime termijnen zijn naar verwachting nodig om nieuwe gegevens te kunnen verwerken. Voor het doorhalen, het ontdoen van het actuele handelsregister van gegevens, zijn drie maanden gereserveerd.

Als gevolg van de inwerkingtreding van de wet treedt in een aantal gevallen een andere Kamer als beheerder van bepaalde dossiers op. Het gaat hierbij om dossiers van bepaalde nevenvestigingen en van zogenaamde statutaire dossiers. Hiervoor is geen overgangsbepaling nodig. De stand van zaken met betrekking tot de automatisering van het handelsregister is zodanig dat het beheer van de op het tijdstip van inwerkingtreding van de wet in het register opgenomen gegevens op dat zelfde ogenblik op de nieuwe Kamer kan overgaan. Gegevens die geen deel meer uitmaken van het actuele bestand, alsmede gedeponeerde gegevens, blijven bij de «oude» Kamer. Dit is ook het systeem dat onder de oude wet werd toegepast bij bijvoorbeeld zetelverplaatsing. De nieuwe beherende Kamer kan zo nodig naar de «oude» Kamer verwijzen.

Met betrekking tot de verplichting van artikel 26 wordt wel een overgangsbepaling opgenomen. Zoals in de toelichting op artikel 26 reeds is vermeld wordt bij de inwerkingtreding van de wet overgegaan op een nieuw systeem van nummering van ondernemingen en rechtspersonen, dat op uitgaande brieven, orders, facturen en offertes moet worden vermeld. Zonder overgangsbepaling zou deze verplichting leiden tot ongewenste en onnodige lasten voor het bedrijfsleven. Papiervoorraden waarop het oude nummer staat, zouden immers onbruikbaar worden. Daarom wordt de mogelijkheid geboden om de plaats en het nummer te hanteren dat vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet moest worden vermeld. Via dit nummer blijft de onderneming of rechtspersoon

in het register te traceren. Vanzelfsprekend zullen de Kamers ondernemingen en rechtspersonen wel aanraden zo spoedig mogelijk gebruik te maken van het nieuwe nummer. Dit moet uiterlijk drie jaar na de inwerkingtreding gebeuren. Deze termijn wordt voldoende geacht om ongewenste lasten te voorkomen.

De voorziening van artikel 40 dient uiteraard niet te gelden indien bij voorbeeld de onderneming verhuist. In dat geval moet wel meteen het nieuwe nummer worden gehanteerd. Uit het tweede lid volgt daarom dat het nieuwe nummer wel onmiddellijk moet worden vermeld indien het beheer van de ene aan de andere Kamer is overgedragen.

Artikel 41

De wet zal pas in werking kunnen treden zodra de uitvoeringsregelingen in overeenstemming met de nieuwe wet zijn gebracht. Daarom wordt de inwerkingtreding bepaald bij koninklijk besluit.

De Minister van Economische Zaken,
G. J. Wijers